

La fira i la literatura

Fa alguns anys, a Frankfurt, em va tocar explicar, parlant en “international english”, la importància de la literatura catalana. Els vaig dir que poca broma amb aquesta llengua i amb aquesta literatura, que som un grapat de milions, més que molts països de la Unió Europea amb Estat i llengua oficial, que som una llengua amb mil anys d'història pel cap baix, i que al llarg de vuit segles hem produït una literatura de primera divisió. Miren, senyors, que els vaig dir, durant els segles XIII, XIV i XV a tot Europa no hi havia ni mitja dotzena de llengües, a tot estirar, que produïren literatura amb la qualitat i quantitat de la llengua catalana. I miren una altra cosa: si l'espanyol i el francès entren a la gran literatura amb poemes èpics com *La chanson de Roland* i *Mío Cid*, el català, com l'italià, hi accedeix pel portal que va obrir un geni de primera magnitud. Dante crea l'italià literari, Ramon Llull el català. Amb Ramon Llull, una llengua vulgar s'eleva per primera vegada a vehicle de la filosofia i del pensament lògic, i això no ho van fer ni l'anglès ni el francès ni l'alemany, per exemple. I si vostès agafen el conjunt de les grans cròniques històriques, i la primera traducció de la *Divina Comèdia* completa i en vers a qualsevol llengua, i la poesia d'Ausiàs March, i el *Tirant lo Blanc*, i tota la pila d'autors i de llibres de tot tipus i gènere, el resultat és una gran literatura, una de les poques grans literatures d'aquells segles. Aquesta és la primera afirmació, i per favor no se n'obliden: no som una literatura de segona divisió, ni marginal ni petita ni regional ni pobra. No ens podem comparar, en aquest camp de la producció literària, amb la major part de les llengües d'Europa que ara són llengües d'Estat, sinó amb unes poques només, amb les grans. I això, estimats assistents a aquest acte, és una declaració meua solemne i formal. Els he de dir també que després, durant més de tres segles, vam patir tota mena de dificultats, submissions, opressions i persecucions, i tanmateix l'idioma continuava produint llibres i literatura. No de tan gran qualitat com abans, però en produïa malgrat tot. I després vingué això

Joan Francesc Mira

que en diem “Renaixença”, més o menys pel mateix temps que a tot Europa naixien o renaiixien pobles, nacions, llengües i literatures. Som europeus normals, per tant, però amb una peculiaritat: cap altra llengua moderna que no tinga un Estat

propi, que no siga llengua d'Estat, no ha produït mai de mai, ni abans ni ara, una literatura com la nostra. Ni de lluny, ni de bon tros. I la major part de les llengües amb Estat, tampoc.

Ara mateix, miren vostès, després del franquisme i de tot això i allò, centenars d'autors i d'editors produeixen anualment milers de llibres, i traduïm furiosament, i tenim una col·lecció de clàssics grecs i llatins com n'hi ha ben poques al món, i ens permetem el luxe de publicar cada any més de 10.000 volums de tota espècie imaginable. Massa llibres, diria jo, en publiquem massa i tot, publiquem més que quasi totes les llengües d'Europa de dimensions comparables. I això és el que els volia explicar, senyores i senyors: que la literatura catalana no és una poqueta cosa d'interès local, que és una gran literatura. I que si ací es tracta de llibres, en català se'n fan fins i tot massa. En acabant, mentre els assistents picaven canapès i bevien copes de cava, se m'acostà un editor de l'Índia. Jo publiqui només en hindi, em va dir, no en anglès, i tinc problemes. I quanta gent parla hindi?, li vaig preguntar. Prop de cinc-cents milions, contestà. La relació entre llibres i demografia, evidentment, pot ser una mica enganyosa. Fet que també es podia deduir observant l'estand de Cuba, el més petit, amb diferència, de tots els que vaig poder veure passejant moltes hores per la fira. No sé si devia arribar als tres metres quadrats, i a penes hi cabien una tauleta, una cadira, i una senyoreta asseguda amb cara d'avorriment. Les tres parets blanques amb prestatges, sense cartells i sense res, sense alegria, estaven pràcticament nues. A penes quinze o vint llibres mal comptats, tots del mateix aspecte trist, i absolutament res més. L'estand de Cuba en la gran fira del llibre, sense llibres. Els prestatges buits, una visió que feia mal als ulls, que feia molta pena, i cadascú pot interpretar-ho al seu gust: jo no vull ser cruel.

“En acabant, mentre els assistents picaven canapès i bevien copes de cava, se m'acostà un editor de l'Índia. Jo publiqui només en hindi, em va dir, no en anglès, i tinc problemes. I quanta gent parla hindi?, li vaig preguntar. Prop de cinc-cents milions, contestà. La relació entre llibres i demografia, evidentment, pot ser una mica enganyosa”